

Minnestavlan i Högby kyrka över Lovisa Eleonora Bredahl

På vägen upp i tornet på Högby kyrka hänger en gammal akvarell, en minnestavla över Lovisa Eleonora Bredahl, hustru till två arrendatorer av Horns kungsgård.

Lovisa var tjugofem år när hon 1783 gifte sig med den nyblivne änklungen Stephan Creutz. De bodde då i trakten av Söderköping och hade stora ekonomiska bekymmer. Creutz skriver i oktober sin bönbok/dagbok: ".....gif wälsignad fullbordan av Din påbegynta nåd, att jag måtte få den goda Kongsgården, och i morgon ett glädiebref i detta ämne...." Man gick och väntade på besked om att få arrendera Horns kungsgård och trodde att detta skulle lösa alla framtida problem.

Flytten till Öland gick i början av 1784 och samma år föddes det första barnet, dottern Eva Lovisa. Glädjen dämpades dock av en fortsatt dålig ekonomi. De lån som hade tagits för att kunna överta arrendet måste betalas liksom den årliga avgiften till Kronan. Creutz var tvungen att be kungen om arrendefria år: "...är det möjligt och din nådiga vilja så gif mig det jag sökt, lätt mig få de begärde frihetsåren....så att jag mig berga kan, hustru och fattiga små barn.... lätt mig i frid och ro få många år bebo den gård, som du mig af nåde gifwit"

Den förste sonen föddes i september 1785, men dog bara tio dagar gammal: "Han war dig kär, därför du tog barnet, du såg att dess wärld kunde blifwa svår, du unade honom bättre....." I mars 1787 föds nästa barn: "...då min älskade Hustru lyckl. om morgonen kl 5 blef förlöst med en wälskapad son, som blev kallad Gustaf Philip.

Stephan Creutz dog hastigt i januari 1788, bara trettiosex år gammal. Lovisa, som då åter var gravid, hade enligt den tidens sed ett år på sig att hitta en ny make för att få stanna på kungsgården tillsammans med sina barn. Hon skrev i makens dagbok: "...Sen sali Creutz dog wet jag inte hur jag härdat ut, män lofwat ware du min Gud som så nådigt hulptit mig ifrån den ena dagen till den andra..."

För att få veta mer måste man lägga ifrån sig Creutz dagbok och istället börja läsa i hans efterträdare Lorenz Nordenadlers minnesanteckningar. Han skriver:

"Sedan jag några månader tjänstgjort såsom kapten eller chef för en sålunda tillskapad bataljon, inträffade emellertid i grannskapet af min station ett dödsfall, som gaf en oväntad riktning åt mina planer.

En mindre kronolägenhet innehades af en person med ett lysande namn jämte aktningvärda egenskaper. Han afled helt oförmodadt i sina bästa år, efterlämnande en änka, som endast behöfde visa sig, för att äfven i de förnämsta kretsar tillvinna sig odeladt bifall. Hon ägde två söner och en dotter. Denna familj blef genom konkurs efter den aflidne bragt i en högst brydsam belägenhet, men behöll likväl den omnämnda lilla kronolägenheten, som kreditorerna ej kunde komma åt.

En något bemedlad man hade genom giftermål med denna änka kunnat skapa sig ett jordiskt paradiset, men för en obemedlad man måste den vunna sällheten dock alltid störas af ekonomiska bekymmer. Allt måste dock vika för ödets kraft, detta öde, som under en

ogenomskådlig slöja städse döljer sina beslut och verkställer dem med envåldshärskarens kraft.

Jag blef alltså på en gång make samt trenne barns far, med en egen förmögenhet som ej uppgick till 50 riksdaler, med största okunnighet i landthushållningen, men med bestämd föresats att vid dåvarande trettioårig ålder och god hälsa, aldrig väga tyngden af dagens mödor, aldrig vanvårda de dyra plikter jag åtagit mig samt framför allt noga fästa blicken på den mörka taflan af min egen sorgliga barndom.

Jag inhämtade i orten förståndiga mäns på erfarenhet grundade råd angående landthushållning, skaffade mig goda böcker i detta ämne, följde arbetarna med uppmärksamhet och började småningom känna mig hemmastad på den plats, där försynen ställt mig. Allt bådade framtida trefnad, men allt upphörde vid en ny katastrof.

Ett år, det lyckligaste i min lefnad, hade förflutit.

..... blef jag utkallad af en tjänare och lämnade brevet öppet på bordet i kammaren, hvori min hustru då befann sig. Då jag återkom var hon dödsblek och hade frossbrytningar, och hon beklagade sig sedan flera dagar öfver ett illamående, som hittills varit henne främmande. Tvenne veckor därefter skänkte hon mig en vacker son. Moderns tillstånd förbättrades så småningom, och glädjen började återvända till vår lilla boning. Men ljuset förbyttes helt plötsligt till oenomträngligt mörker, ty döden smög öfver vår tröskel och borttog det dyrbaraste vi ägde. Hon fanns icke mer, denna könets prydnad; hon bortgick till en bättre värld från sin sörjande make och barn. Store Gud, huru beskrifva vår sorg!"

Tavlan i torntrappan är alltså uppsatt av Lorentz Nordenadler till minne av hans högt älskade hustru Lovisa. Texten lyder:

Lovisa Eleonora Bredahl

Född 1758

1783 den 3 Sept gift med Ryttmästaren

Friherre Stephan Creutz

1788 den 10 jan Enka med barnen Eva

Lovisa och Gustaf Philip samt under Bröstat

nu lefvande sonen Stephan

1790 den 19 Sept i detta Guds Hus Förenad

med Capitain Wälborne Herr Lorentz

Nordenadler

1791 den 26 mars genom en påskyndad

Barnsörd Mor till sonen Urban Theodor och

en dödfödd dotter. Samma år den 14 april

Död och der efter begravnen i Denna Kyrka.

Himlen Tillgiven Dygdens vän Öm Maka

Huld mor ..dig Husfru god granne allas

Fägnad och de Fattiges tröst.

Nog Sagt om Dig, ty du var en dödlig

Du får din Sörjande Makes ömma tårar

Offrade på Ditt Helgade Stoff

Intill dess Jag i Sällare Lif Får återse dig

Texten är delvis blekt, och såväl ram som papper har blivit nötta av tidens tand. Men tavlan förtjänar kanske en något mer framskjuten plats i kyrkan. Varför inte i närheten av den förste maken Stephan Creutz vackra epitafium i grå kalksten i vapenhuset i kyrkan?

Stephan Creutz dagbok förvaras på Horns Kungsgård. En uppsats om dagboken återfinns i Öländsk Bygd årgång 1953.

Lorentz Nordenadlers minnesanteckningar är "översatta" till modern svenska av en sentida släkting och finns att läsa i sin helhet på internet :

https://sv.wikisource.org/wiki/En_gammal_officers_minnen

Kim Teleman i samarbete med Johan Barkewall

